

SLOVENSKÁ ŠTATISTIKA a DEMOGRAFIA

SLOVAK STATISTICS
and DEMOGRAPHY

2/2026

ročník/volume 36

Recenzovaný vedecký časopis so zameraním na prezentáciu moderných štatistických a demografických metód a postupov.

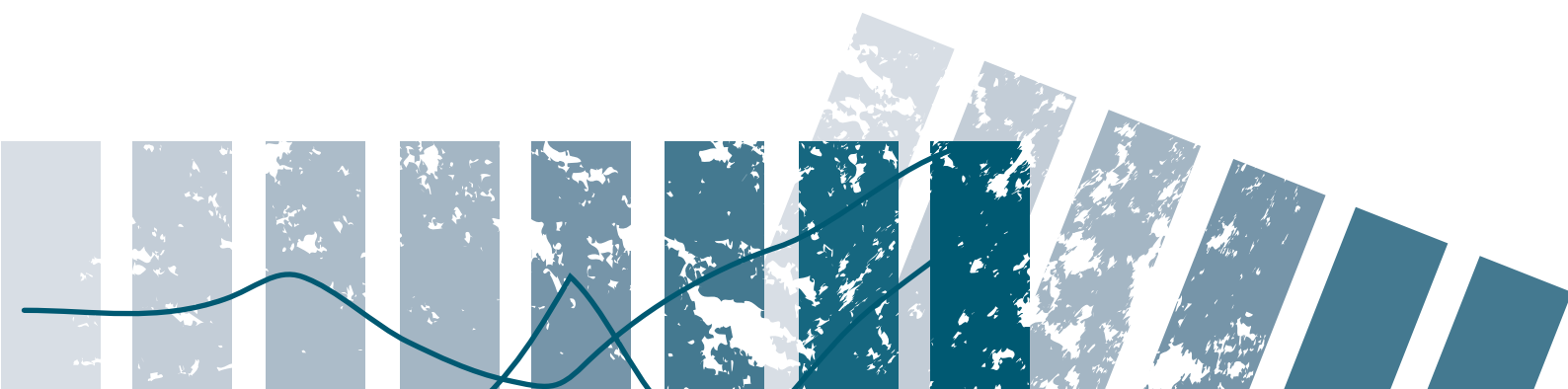
Scientific peer-reviewed journal focusing on the presentation of modern statistical and demographic methods and procedures.

Článok/Article: 5

Typ článku/Type of article: nekrológ/obituary

Strany/Pages: 38 – 42

Dátum vydania/Publication date: 15. apríl 2026/April 15, 2026

Nekrológ/Obituary

ZOMREL KMEŤ A KORYFEJ SLOVENSKEJ ŠTATISTIKY DR. H. C. PROF. RNDR. ING. LUBOMÍR KUBÁČEK, DRSC.

THE PASSING OF A LEADING FIGURE AND PIONEER OF SLOVAK STATISTICS: LUBOMÍR KUBÁČEK

(*1. 2. 1931 – †16. 2. 2026)

Dňa 16. februára 2026 tíško zomrel v kruhu svojej rodiny krátko po dovŕšení 95 rokov významný zakladateľ slovenskej matematickej štatistiky a matematickej geodézie Dr. h. c. prof. RNDr. Ing. Lubomír Kubáček, DrSc., člen korešpondent SAV a ČSAV.

Dr. h. c. prof. RNDr. Ing. Lubomír Kubáček, DrSc.

Prof. Kubáček, rodák z Bratislavy, sa narodil 1. 2. 1931. Po absolvovaní štúdia geodézie na Fakulte stavebného a zememeračského inžinierstva Slovenskej vysokej školy technickej v Bratislave (SVŠT) (1950 – 1954) začal pracovať v Geodetickom ústave v Bratislave (1954 – 1962) a od roku 1962 bol pracovníkom Ústavu teórie merania SAV. V rokoch 1955 – 1957 absolvoval mimoriadne štúdium matematickej analýzy na Prírodovedeckej fakulte Univerzity Komenského (PF UK) v Bratislave a v rokoch 1957 – 1964 externé štúdium pravdepodobnosti a matematickej štatistiky rovnako na PF UK. Kandidátom vied (CSc.) sa stal v roku 1965 v Ústave teórie merania SAV (dnes Ústav merania SAV, v. v. i.) a jeho školiteľom bol RNDr. Ing. Juraj Bolf, CSc. Titul RNDr. získal v roku 1969 na PF UK a titul DrSc. v roku 1980 na SVŠT. V roku 1979 získal vedecko-kvalifikačný stupeň I vedúci vedecký pracovník. V roku 1987 sa stal členom korešpondentom Slovenskej akadémie vied (SAV) a v roku 1989 členom korešpondentom Československej akadémie vied (ČSAV). Habilitoval sa v roku 1991 na Matematicko-fyzikálnej fakulte Univerzity Komenského (MFF UK) a profesorom bol vymenovaný v roku 1991 takisto na MFF UK. Čestným členom Učenej spoločnosti SAV sa stal v roku 2005.

V roku 1981 Dr. Kubáček prešiel do Matematického ústavu SAV, kde sa mu tiež podarilo rozprúdiť matematický život. V rokoch 1988 – 1991 bol riaditeľom Matematického ústavu SAV. V prvej polovici 90. rokov situácia na Slovensku nebola ružová. Silneli snahy o zrušenie SAV, politická situácia nepriala ani vede. V roku 1995 odchádza pracovať na Prírodovedeckú fakultu Palackého univerzity v Olomouci, kde

pôsobil ako vedúci Katedry matematickej analýzy a aplikovanej matematiky. Prof. Kubáček pracoval a rozvíjal štatistiku na Palackého univerzite až do svojho dôchodku v roku 2013, keď sa vrátil na Slovensko a žil v rodine svojho syna matematika.

V polovici 60. rokov vo vtedajšom Laboratóriu pre výskum a vývoj meracích a fyzikálnych prístrojov SAV (dnes Ústav merania SAV, v. v. i.) bol zástupcom riaditeľa RNDr. Ing. Juraj Bolf, CSc. (sám bol zememerač a fyzik a pracoval na prístrojoch pre mimotelový obeh krvi), ktorému sa podarilo „zlákať“ Ing. Kubáčka. Dr. Bolf si dobre uvedomoval, že robiť merania bez matematiky a matematickej štatistiky nejde. To bola potom úloha pre mladého inžiniera Kubáčka, ktorý nakoniec vyše 30 rokov zviazal svoj osud so Slovenskou akadémiou vied: najprv s Ústavom teórie merania SAV a od roku 1981 s Matematickým ústavom SAV. Dr. Kubáčkovi sa podarilo vybudovať oddelenie teoretických metód merania so silným zameraním na rozvoj matematicko-štatistických metód. Ing. Kubáček sa s vervou pustil do rozvoja tohto oddelenia a tým dal hlboké základy rozvoja slovenskej štatistiky. Oddeleniu teoretických metód v Ústave teórie merania SAV sa venoval celou svojou dušou a celým svojím srdcom. Podarilo sa mu sústrediť okolo seba mladých kolegov, ktorí sú dnes ozdobou matematického cechu nielen na Slovensku, ale aj v zahraničí: medzi nich patrí prof. RNDr. Andrej Pázman, DrSc., doc. RNDr. Silvia Pulmannová, DrSc., doc. RNDr. František Štulajter, CSc., doc. RNDr. František Rublák, CSc., RNDr. Štefan Šujan, CSc., RNDr. Ján Luha, CSc., prof. RNDr. Anatolij Dvurečenskij, DrSc., prof. RNDr. Gejza Wimmer, DrSc., prof. RNDr. Júlia Volaufová, CSc., doc. RNDr. Viktor Witkovský, CSc., a mnohí ďalší nasledovníci. Aj keď dnes mnohí vtedajší pracovníci pracujú, resp. pracovali v rôznych ústavoch SAV (napr. traja bývalí pracovníci z oddelenia sa stali riaditeľmi dvoch ústavov SAV) a na univerzitách, základ slovenskej štatistiky sa budoval v jeho oddelení.

Prof. Kubáček patrí medzi najvýznamnejších slovenských, českých aj československých štatistikov, ako aj matematických geodetov. Na pôvodnom pracovisku ešte v 70. rokoch spolu s Dr. A. Pázmanom založil konferenciu PROBASTAT, ktorá sa rokmi stala vyhľadávaným medzinárodným fórom pre odborníkov v teórii pravdepodobnosti a matematickej štatistiky a už desaťročia sa koná na zámku v Smoleniciach. Po príchode do Olomouca pod vedením prof. Kubáčka bola v roku 1999 založená nová, dnes už tradičná konferencia ODAM – Olomoucké dni aplikovanej matematiky.

Svoje teoretické výsledky úspešne aplikoval v praxi, napr. pri stavbe nového mosta cez Dunaj v Bratislave, stavbe metra v Prahe, ako aj pri prípravách stavby metra v Bratislave v 80. rokoch. Veľmi aktívne spolupracoval aj s lekármi (prof. MUDr. Miroslavom Mikuleckým, DrSc.), keď sa so svojimi štatistickými postupmi snažil nájsť ciele metódy liečenia pacienta. Rovnako treba spomenúť jeho spoluprácu s odborníkmi z metrológie – bol spoluautorom niekoľkých metrologických noriem – a s geofyzikmi (s Dr. Ludmilou Kubáčkovou, pôvodne tiež geodetkou). Zo spolupráce v praxi získaval cenné impulzy pre teoretické výskumy. Jeho meno sa skvie na 7 monografiách a 130 článkoch, vyškolil viac ako 18 doktorandov. Zoznam publikácií prof. Kubáčka a ďalšie informácie o ňom možno nájsť v prácach Dvurečenského & Wimmera (2001) a v práci Dvurečenského et al. (2021). Ikonický portrét pána profesora od našej zosnulej kolegyne RNDr. K. Dvořákovéj je dostupný na webovej stránke Matematického ústavu SAV, v. v. i. (pozri Dvořáková, 2001).

Prof. Kubáček získal prestížne docentské štipendium Nadácie Alexandra von Humboldta, na ktoré však mohol nastúpiť až po spoločensko-ekonomických zmenách v 90. rokoch. Mal šťastie aj na významného spolupracovníka – svoju manželku doc. Ing. RNDr. Ludmilu Kubáčkovú, DrSc. (1934 – 2004), rodáčku z Olomouca, s ktorou napísal množstvo spoločných vedeckých prác a vychoval dvoch úspešných synov, inžiniera Jiřího a matematika Zbyňka.

Hlavné zameranie výskumu prof. Lubomíra Kubáčka bola matematická štatistika, teória odhadu, zložité štruktúry lineárnych regresných modelov. Jeho prvé práce boli z oblasti geodézie:

- Kubáček, L. (1956). Vliv deformace totožnostních rovnic na směrové skreslení. *Geodetický a kartografický obzor*, 2(44), 111 – 112.
- Kubáček, L. (1957). Poznámka k transformaci souřadnic stereografické projekce (stereobodu) do Křovákova zobrazení. *Geodetický a kartografický obzor*, 3(45), 185 – 191.
- Kubáček, L. (1957). Zvýšení přesnosti podobnostní transformace ve čtvercovém transformačním klíči. *Kartografický přehled*, 3, 120 – 128.
- Kubáček, L. (1959). Odhad nepřesnosti při lineární transformaci souřadnic do Gaussova zobrazení. *Geodetický a kartografický obzor*, 5(47), 82 – 86.

Prof. Kubáček za svoj hlboký vklad do rozvoja matematickej štatistiky a geodézie v Česko-Slovensku, na Slovensku a v Česku získal množstvo ocenení. Sú to tieto vyznamenania:

- Prémia XI. kongresu FIG (Fédération Internationale des Géomètres) v Ríme 1966 za najlepšiu vedeckú prácu mladého geodeta (do 35 rokov – celosvetová súťaž) (vedecká práca: Kubáček, L. (1965). *Priestory spoľahlivosti pri Helmertovej transformácii*. Ústav teórie merania SAV),
- Čestné uznanie SÚGK za zásluhy o rozvoj geodézie a kartografie (1974, Slovenský úrad geodézie a kartografie),
- Cena za najlepšiu publikáciu v roku 1975 od Výboru Slovenskej lekárskej spoločnosti (publikácia: Ďuriš, I., Kubáček, L., & Mikulecký, M. (1975). Diskriminačná analýza difenylamínovej reakcie pri rakovine žalúdka, atrofickéj gastritíde a niektorých benígnych žalúdočných ochoreniach. *Bratislavské lekárske listy*, 63(5), 555 – 556),
- Plaketa 25. výročia vzniku rezortu geodézie a kartografie *Za zásluhy o rozvoj geodézie a kartografie* (1979, Predseda Slovenského úradu geodézie a kartografie),
- Zaslúžilý pracovník rezortu SÚGK (1979, Slovenský úrad geodézie a kartografie),
- Strieborná čestná plaketa A. Stodolu *Za zásluhy v technických vedách* (1981, SAV),
- Cena SAV za vedecko-popularizačnú činnosť – člen odmeneného kolektívu (1982, Predsedníctvo SAV),
- Prémia Slovenského literárneho fondu za dielo *Základy teórie odhadu* (1984, SLF),
- Pamätná medaila 50. výročia SVŠT *Za významné zásluhy o rozvoj SVŠT* (1987, rektor SVŠT),

- Medaila *Za zásluhy o rozvoj matematiky a fyziky* (1987, Jednota slovenských matematikov a fyzikov),
- Pamätná medaila k 200. výročiu J. E. Purkyně (1988, SAV),
- Strieborná medaila *Za zásluhy o rozvoj matematiky a fyziky* (1989, Jednota slovenských matematikov a fyzikov),
- Čestné uznanie za zásluhy o rozvoj fakulty, matematicko-fyzikálnych vied a ich vyučovania (1990, dekan MFF Univerzity Komenského),
- Zlatá čestná plaketa J. Hronca *Za zásluhy v matematických vedách* (1991, SAV),
- Zlatá plaketa B. Bolzana za zásluhy o rozvoj matematických vied (1991, prezídium ČSAV),
- Zlatá medaila Matematicko-fyzikálnej fakulty Univerzity Komenského (1991),
- Pamätná medaila Jana Amosa Komenského (1992, prezident ČSFR),
- Čestný člen za mimoriadne zásluhy o rozvoj Jednoty slovenských matematikov a fyzikov (1993, JSMF),
- Dr. h. c. Stavebnej fakulty Slovenskej technickej univerzity (2002),
- Zlatá medaila SAV za celoživotné zásluhy (2011),
- Pamätná plaketa Ústavu merania SAV za celoživotné dielo a osobný prínos pre rozvoj teórie merania (2021).

Prof. Kubáček dosiahol mnohé mimoriadne vedecké výsledky v oblasti matematickej štatistiky, najmä v teórii odhadov parametrov lineárnych a kvadratických regresných modelov. Jeho najvýznamnejšie príspevky v tejto oblasti sú obsiahnuté v knižných publikáciách *Základy teórie odhadu* (Kubáček, 1983) a *Foundations of Estimation Theory* (Kubáček, 1988). Medzi jeho najdôležitejšie výsledky, významné v medzinárodnom meradle, patrí napríklad analýza štruktúr lineárnych štatistických modelov, ktorej výsledky boli zhrnuté v monografiách *Statistical Models with Linear Structures* (Kubáček et al., 1995) a *Statistika a metrologie* (Kubáček & Kubáčková, 2000), ako aj štúdium senzitivity regresných modelov s variačnými komponentmi, formulácia kritérií linearizácie nelineárnych regresných modelov a rozvoj teórie slabej nelinearity. Ďalšie jeho výsledky sú spracované napríklad v monografiách *Štatistické metódy v meraní* (Kubáček & Pázman, 1979), *Pravdepodobnosť a štatistika v geodézii a geofyzike* (Kubáčková et al., 1982) a *Probability and Statistics in Geodesy and Geophysics* (Kubáčková et al., 1987).

Okrem výnimočného talentu na matematiku a geodéziu, bohatej publikačnej činnosti, vedenia diplomantov, ašpirantov a doktorandov, ako aj pôsobenia vo funkciách vedúceho oddelenia a riaditeľa Matematického ústavu SAV bola jeho azda najvýraznejšou charakteristikou výnimočná ľudskosť a prajnosť. Vyznačoval sa ochotou pomôcť a povzbudiť – od najmladších kolegov až po skúsených vedeckých pracovníkov. Nikdy nehľadal dôvody, prečo niečo nejde; vždy sa snažil nachádzať spôsoby a rady, ako prekonať prekážky.

Nedávno sme si pripomenuli jeho 95-ku a za dva a pol týždňa sme sa s ním lúčili v krematóriu. Milý Luboš a vážený pán profesor, chceli by sme sa Vám poďakovať v mene bývalých študentov a spolupracovníkov za všetky Vaše rady a ľudský prístup, za rozvoj matematiky, matematickej štatistiky, geodézie a výchovu doktorandov a za to, že ste nám vždy nezištne pomáhali.

R. I. P.

LITERATÚRA

- Dvořáková, K. (2001). *Galéria československých matematikov*. Matematický ústav SAV, v. v. i. https://www.mat.savba.sk/galeria_matematikov-KD.html
- Dvurečenskij, A., & Wimmer, G. (2001). Professor Lubomír Kubáček. *Tatra Mountains Mathematical Publications*, 22(2), 1 – 12.
- Dvurečenskij, A., Volaufová, J., Wimmer, G., & Witkovský, V. (2021). Prof. RNDr. Ing. Lubomír Kubáček, DrSc., Dr.h.c. – Nonagenarian. *Mathematica Slovaca*, 71(1), 1 – 4.
- Kubáček, L. (1983). *Základy teórie odhadu*. VEDA, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied.
- Kubáček, L. (1988). *Foundations of estimation theory*. Elsevier.
- Kubáček, L., & Kubáčková, L. (2000). *Štatistika a metrologie*. Univerzita Palackého.
- Kubáček, L., & Pázman, A. (1979). *Štatistické metódy v meraní*. VEDA, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied.
- Kubáček, L., Kubáčková, L., & Volaufová, J. (1995). *Statistical models with linear structures*. VEDA, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied.
- Kubáčková, L., Kubáček, L., & Kukuča, J. (1982). *Pravdepodobnosť a štatistika v geodézii a geofyzike*. VEDA, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied.
- Kubáčková, L., Kubáček, L., & Kukuča, J. (1987). *Probability and statistics in geodesy and geophysics*. Elsevier.

Anatolij Dvurečenskij

autor pracuje v Matematickom ústave SAV, v. v. i.

Viktor Witkovský

autor pracuje v Ústave merania SAV, v. v. i.